

A portrait of a woman with long, wavy brown hair, smiling at the camera. She is wearing a light pink blazer over a white collared shirt. She is holding a white sheet of paper in her hands. The background is a dark green chalkboard. The text 'Andrea Nguyen' is in the top right corner. The title 'CO NÁS ŠKOLA (NE)NAUČILA' is in the center, and 'edika.' is at the bottom center.

Andrea
Nguyen

CO NÁS ŠKOLA (NE)NAUČILA

edika.

Co nás škola (ne)naučila

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.edika.cz
www.albatrosmedia.cz

edika.

Andrea Nguyen
Co nás škola (ne)naučila – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

CO NÁS ŠKOLA (NE)NAUČILA

Andrea Nguyen

edika.

OBSAH

Úvod	7
1. Jak to celé bylo?	10
Píše se rok 2019	11
Začátky	14
Jak to chodí ve škole	21
Šikana na pracovišti	27
Nový vztah	31
2. Jak přežít vlastní perfekcionismus	40
aneb Proč dvojka není konec světa a proč nebýt dost dobrý je někdy úplně nejlepší plán	
3. Umění říkat NE	56
4. Šikana	70
aneb Když se kamarádství mění v past	

5. Jak si odpočinout bez výčitek 84

**6. Jak mluvit se sebou
jako s dítětem 100**

7. Když rodiče (ne)naučí 114

**8. Jak nemít život jako
odměnu za práci 128**

**9. Pád není konec,
ale odrazový můstek 142**

10. Z deníčku učitelky 154

Rozepnutá podprsenka 155

Lekce z filmu pro dospělé 158

Když (ne)mluvím sama se sebou 160

Dětská upřímnost 162

Co si o mně děti myslí? 166

Závěrem 168

ÚVOD

Věci, které mě škola nenaučila, ale život jo? Přesně to se dočteš v této knize. A také to, jak se ze mě stala učitelka.

Škola mě naučila, že vodík má atomové číslo jedna. Ale neřekla mi, co dělat, když si občas připadám jako nula.

Tahle kniha není návod. Ani sešit s kontrolními otázkami. Je to spíš takový kabátek, který si můžeš obléct, když je ti zima. A zároveň batoh, do kterého si můžeš naházet pár věcí, co ti cestou (jako studentovi, učiteli nebo rodiči) fakt pomůžou.

Nečekej vyrovnanou učitelku. Čekej člověka, který dělá, co může. Který taky brečel na záchodě o první přestávce a pak rozdával jedničky. Který se nedokázal naučit tolik jmen a příjmení, a tak občas musel zaimprovizovat a vymyslet pro žáka přezdívku.

*Jsem člověk,
jsem učitelka,
jsem máma,
jsem Andrea Nguyen.*

Najdeš tu nejenom seberozvoj, ale i moje osobní příběhy ze života a sem tam nějaké cvičení. Na konci tě také čeká výběr vtipných i trapných situací, které mě během učení potkaly.

Co mi škola nedala a život po mně chtěl hned?

- že když se nenaučím říkat NE, vyhořím;
- že dokonalost je spíš vězení než odměna;
- že odpočinek není za odměnu, je to podmínka pro přežití;
- že moje hodnota nezačíná výkonem, ale tím, že jsem;
- že můžeš být zároveň vyčerpaný a vděčný (a není to špatně).

Možná jsi to taky zažil... myslím tyto situace. A právě proto čteš tuto knížku. Možná jsi typ, co byl vždycky „ten hodný“, ale nikdo se tě nezeptal, jak se máš a jak se cítíš.

Možná jsi ten, co ostatním pomáhá, ale neví, jak pomoci sobě. Jednou jsem měla ve třídě holku, která vždycky všem pomáhala. Byla to taková ta duše třídy. Hlásila se, uklízela po ostatních a půjčovala pastelky i těm, kteří si nikdy do školy nenosili vlastní pomůcky. Jednoho dne ale seděla v lavici, dívala se do stolu a vypadala smutně a vyčerpaně. Nejprve jsem si myslela, že se jí něco přihodilo doma. Po skončení hodiny jsem ji poprosila, zda nemůže počkat, až ostatní žáci opustí třídu. Stále neměnila svůj nešťastný výraz. Řekla mi, že se cítí unavená a vyčerpaná z toho, jak musí ostatním vždy pomáhat. Nejenom ve škole druhým, ale i rodičům doma dělala terapeuta. Pocházela z rozvedené rodiny a oba rodiče na ni vrhali spoustu názorů na toho druhého, což ji pochopitelně trápilo. Tato situace mi zůstala v hlavě dodnes. Protože přesně tohle se děje i nám

dospělým. Jsme naučeni rozdávat, držet, zachraňovat, být oporou. Ale zapomínáme, že i studna potřebuje dopouštět. A když ji nedoleješ, tak se prostě jednoho dne ozve duté prázdno. Skutečnost, že je dítě terčem problémů svých rodičů, je však kapitola sama o sobě. Tohle by se prostě stávat nemělo.

Možná jsi učitelka. Možná student. Možná rodič. Možná vše najednou?

*Víš, co vím já?
Že toho máš v sobě víc, než si myslíš.*

Proč tedy píšu tyto řádky? Protože chci, abys věděl, že v tom nejsi sám. Je normální se ztratit. Být dospělým neznamená mít všechny odpovědi. Někdy to znamená učit se za pochodu a psát si vlastní pravidla. Třeba tyhle.

Je také třeba říct, že tato kniha se v žádném případě nesnaží dehonestovat školství ani nadávat na školu jako takovou. Bez školy bychom neuměli psát, číst a počítat. Naopak bych si přála, aby tě tato kniha vtáhla do svého nitra a pomohla ti poznat nejenom sám sebe, ale i mě a moji minulost. Nebude to jen čtení, ale také práce na sobě samém. Každá kapitola má nějaký ten „domácí úkol“ nebo cvičení. Neboj, nejsem ta šílená úča, která rozdává sto úkolů za týden. Tato cvičení dávají smysl, slibuju. Uvidíš to ve chvíli, kdy dočteš poslední řádky. Tak už se posad' nebo si lehni a pojď se mnou do víru problémů, které ti v minulosti způsobila rodina, škola nebo třeba ty sám.

1

JAK TO CELÉ BYLO?

Píše se rok 2019

„Musím něco změnit,“ říkala jsem si na balkoně třípatrové bytovky v malém městě, které mělo maximálně 2 500 obyvatel. V jedné ruce jsem držela dvojku bílého a ve druhé IQOS s mentolovým tabákem. Uvnitř v obýváku hrála Dua Lipa a na konferenčním stolku zbyla prázdná láhev od vína a další dvě skleničky. Kamarádky už spokojeně spaly doma, zatímco já tady opět přemýšlela o svém životě. „Co jsem sakra tak podělala?“ To byla další z vět, které jsem si ten večer opakovala pořád dokola. Měla jsem všechno.

Teda kromě titulu z vysoké a manžela, ale měla jsem dvouletou dcerku Nelinku, která spokojeně spinkala ve vedlejší místnosti, ze které jsem jí udělala samostatný pokojíček. Já spala v obýváku na gauči. Žily jsme v malém bytečku 2+kk, jenž měl asi tak 35 metrů čtverečních, ale bylo to příjemné místo, plné kouzelných vzpomínek, které překonaly ty ošklivé. Bylo mi 23 let a měla jsem už vystudovanou Pedagogickou fakultu v Plzni. Psalo se léto 2019 a mě čekalo další denní studium na Filozofické fakultě, ale rozvrh jsem si vytvořila ve studijním programu tak, abych tam jezdila maximálně jednou týdně. Nastupovala jsem nejenom na novou fakultu, ale i do nové práce jakožto učitelka na zkrácený úvazek. Do té doby jsem měla jen pár brigád, kde jsem se jako opatrovnice starala o mentálně postižené děti, které si měly postupně hledat v životě své místo. Byli to žáci 9. speciální třídy nebo studenti dvouletých učilišť. Chodívala jsem s nimi do práce jako podpora, kde se postupem času osamostatnili, a já přešla na další dítko a tak pořád dokola. Ta práce mě bavila.

Bylo super pozorovat, jak se děti aklimatizují a jak jsou šikovné. Také jsem zabředla do prací, o nichž jsem ani netušila, že je mohou dělat lidé s jakýmkoliv znevýhodněním. Jednou jsem dokonce dostala na starost asi 50letého pána. Jednalo se o bývalého bezdomovce a alkoholika, který se pokusil o sebevraždu. Toho osudného dne si ale uvědomil, že svět může být i krásný

a že každý jsme svého štěstí strůjcem.

Zjistil, že v jeho městě existuje nezisková organizace, která lidem bez domova nejenom pomůže se spaním v teple, ale i s budoucností, jež u těchto lidí vždy visí na vlásku. Tento pán to sám se sebou nevzdal a postavil se na nohy. Pracoval v oné neziskovce v suterénu domu, kde skládal a třídil oblečení pro matky samoživitelky a ženy, které musely

utéct do azylu, jelikož je doma týral muž. Povídala jsem si s ním hodiny a hodiny. Vždy mi ten pracovní den utekl jako voda a já se od této práce naučila jediné – nevzdávat se.

Už v tu dobu jsem byla s dcerkou sama. Studovala jsem, měla brigádu a stabilní zázemí v pronajatém bytě od města, který jsem formou toho nájmu zároveň splácela. Finančně mi v tu dobu pomáhali rodiče prostřednictvím kapesného, které mi, jakožto studentce, posílali. Nebylo to moc peněz, ale vždy jsem si vše rozpočítala tak, abych daný měsíc vyšla. Nebudu lhát, sranda to nebyla. Kdyby mi třeba odešla pračka, na novou bych neměla.

Žila jsem v zaběhnutém koloběhu. Ráno vstát, obléct sebe i malou a jet do školky vzdálené 5 km od našeho bydliště. To bylo jediné místo, které bralo děti od 2 let, a já potřebovala, aby dcerka někam chodila, abych mohla pracovat a studovat. Po odvezení dcerky do školky jsem jela dalších 20 km do neziskovky, kde jsem třikrát v týdnu trávila většinou 6 až 8 hodin nebo jsem jela na vlakové nádraží směr Plzeň do školy. Buď to nebo ono. Záleželo na tom, jaký byl zrovna den v týdnu. Ze školky mi Nelinku vyzvedávala obvykle moje máma, jelikož jsem zůstávala ve škole nebo práci do pěti do večera. Upřímně, vždy jsem doma padla vyčerpáním na gauč a na 20 minut si dýchla, zatímco malá spokojeně koukala na princeznu Sofii na Děčku. Pak jsem nám oběma připravila večeri a oblečení na další den. Společně jsem se vykoupaly, dceru jsem uložila ke spánku a sama si nalila dvojku bílého, pustila písničky na YouTube v televizi a dumala. Nad sebou a nad tím, jak teď žiju.

Spousta mých kamarádek a známých v mém věku buďto neměli děti a užívali si naplno mládí v klubech, nebo měli děti a stabilní vztah, rodinu, práci a prostě všechno, co já ne. Jednou jsem potkala na chodbě naší

bytovky dívku se světle plavými vlasy a nízkou zakulacenou postavou, která držela v náruči chlapečka přibližně stejně starého, jako byla moje holčička. Nervózně jednou rukou hledala klíče v kapse své zelené bundy, zatímco v té druhé držela své plačící dítě. V okamžiku, kdy si všimla, jak stoupám po schodech ruku v ruce s Nelinkou, jí klíče spadly na zem a já jí je podala. Tak jsem se seznámila s Lenkou.

Byla o deset let starší než já a bydlela o dvě patra níž, ale jedno jsme měly společné. Byly jsme matky samoživitelky. Hned jsme si padly do oka a staly se z nás nerozlučné kamarádky. Další mé dny byly díky ní veselejší a já už nemusela stát po večerech sama na balkoně a dumat, stály jsme tam nyní obě a dumaly společně. Dcera si s jejím synkem také padla do oka, a tak bylo o zábavu postaráno. Jeden večer přišli k nám oni, další my k nim a tak dokola. Chodívali jsme na společné procházky a výlety a bylo to moc fajn období, na které ráda vzpomínám.

Začátky

„Dobrý den, posad'te se prosím sem naproti mně,“ řekla na pracovním pohovoru paní ředitelka soukromé školy. Měla na sobě hnědé šaty, dokonale sestřižené blond vlasy a v obličeji mi připomínala herečku Jiřinu Bohdalovou. Děsila jsem se neznáma, přesto jsem na ten pohovor šla s žádostí o možnost vyučovat výtvarnou výchovu na střední škole, pro niž jsem měla aprobaci z bakalářského studia. Bohužel tam nebylo místo a paní ředitelka mne potřebovala spíše na dějepis a výtvarku jen na pár hodin. I tak jsem to vzala. V ten samý měsíc jsem se se slzami v očích rozloučila s neziskovkou, protože jsem už nutně potřebovala stabilní zaměstnání, což neziskovka rozhodně nebyla, přestože jsem

to tam měla ráda. Ze školy jsem odcházela s podepsanou smlouvou, která mi měla změnit život. A to se také stalo. Pár let zpět jsem totiž vůbec netušila, že skončím jako učitelka. Hlásila jsem se na průmyslový design, kam mě nevzali, ale své umělecké odhodlání jsem jen tak lehce nezhodila a přihlásila se i na výtvarku na „peďák“, kam mě přijali až napodruhé.

Právě tam jsem v sobě našla lásku k pedagogice a zamilovala si všechny přednášející. Byla to skvělá škola plná skvělých lidí. Moc ráda na to období vzpomínám. Teprve tady jsem si uvědomila, že škola může být i zábava. A že vysoká neznamená jen získat titul, ale je hlavně o prohlubování vašich zájmů. Na učitelskou pozici jsem se ale odhodlala až po státnicích. Proč? Viděla jsem v tom mnoho výhod.

Jsem s dcerou sama a chci dělat něco, co podpoří v mém životě nějaký kariérní růst, co mi bude vydělávat peníze a kde budu mít i spoustu volného času pro dceru. Volné víkendy a prázdniny pro mě představovaly ten největší benefit. Díky nim jsem nemusela dávat Nelinku tak často do školky nebo na hlídání babičkám.

Celé léto 2019 se mi stalo osudným. Obávala jsem se, jaké to bude ve škole, protože jsem neměla žádnou praxi (při studiu na bakaláře praxe nejsou, až na magisterském navazujícím programu, na který jsem měla teprve nastoupit). Musela jsem si stáhnout tematické plány pro jednotlivé třídy a naplánovat si, co a jak budu učit. V knihkupectví jsem si vybrala učebnice, ze kterých se mi dějepis nejlépe učil. Musela jsem se během těch dvou letních měsíců nabífkovat a oprášit zápisky ze střední a z vysoké, kde jsme sice dějepis měli, ale nebyl to hlavní předmět semestrů. Nervozita mnou otrásla a potřebovala jsem vypnout.

„Pojď se mnou na tu párty! Potřebuješ to!“ řekla Nikol, moje další kamarádka v nesnázích. Pyšnila se rovnými hnědými vlasy po ramena a štíhlou postavou. Uměla se krásně oblékat a nejednou jsem si od ní půjčovala všemožné oblečení. Ráda se o sebe starala a vždy krásně voněla. Já jí říkala diva. Kožené kalhoty, kožich a červená rtěnka? Tohle mi připomíná právě ji. Neměla děti ani kluka. Na rozdíl od Lenky byla mladší než já. Bylo jí 19 let a měla v sobě něco, co mě neskutečně bavilo. Asi drive mladice, která potřebuje pozornost od mužů, což jsem občas potřebovala i já. V těchto chvílích se stávala mým partákem na různé akce, když jsem dcerku nechala na víkend u tatínka nebo u babičky, abych mohla zapadnout do své věkové kategorie. Nikdo by mi tenkrát neuvěřil, že jsem máma. Byla jsem také dosti hubená a v přítomnosti Nikol velmi upravená.

Nikol mě přemluvila na další párty, která se konala na pláži přehrady poblíž města Cheb. V ten den jsem neměla moc náladu na alkohol ani na přítomnost lidí kolem sebe, ale Nikol se nenechala odbýt. Když jsme přicházely na akci, všimla jsem si kluka vietnamského původu, jak kolem mě prochází směrem ven na parkoviště. Krásně voněl a naše oči se setkaly. Proběhl okolo mě a já zůstala stát jako opařená. Nevím, co se se mnou stalo, ale jako bych dostala elektrický šok, ze kterého mě kamarádka zachránila, když mě chytila za ruku a odtáhla na taneční parket. Hrál tam jakýsi místní DJ a připadala jsem si tam regulérně nejstarší ze všech.

Asi po půl hodině jsem si zpocená sedla sama na trávu zhruba padesát metrů od veškerého shonu a užívala si hvězdy na nebi. Nad ničím jsem nepřemýšlela. Konečně jsem jen meditovala a za nic se neproklínala. Dopila jsem vodku s džusem v plastovém kelímku a dostala chuť na čistou vodu. Vstala jsem z paloučku, oklepala si zadek od případné

trávy a podívala se směrem k baru, který byl hned vedle pultu DJ. A tam byl on. Znova. Ten kluk, který kolem mě prošel. Asi za to mohla lehká hladinka alkoholu v krvi, ale bez jakéhokoliv studu jsem se odhodlala k tomu baru jít. Během cesty jsem nevnímala, koho míjím, ani jsem netušila, že momentálně dělám své životní rozhodnutí.

„Ahoj, můžu tě pozvat na drink?“ řekla jsem. Ano, já. Ne on. Jak říkám, asi ta hladinka či co...

Nečekaně odpověděl velmi pohotově: „Ahoj, kolik ti je?“ Ptáš se, proč se ptal zrovna na věk? Později mi to vysvětlil tak, že jsem vypadala na 15 a on, jakožto 21letý kluk, se nechtěl zaplést do problémů. Je pravda, že jsem měla na hlavě spletené vlasy do dvou bobků, každý na jedné straně hlavy, což nosily v té době snad jen puberťačky. Ale mně se to líbilo, a tak jsem si to na tu akci načesala, abych tam možná i srazila věkový průměr.

„Je mi 23, proč se ptáš?“

„Ty krásó! Tak to už máš dítě, ne?“

„Mám. Tříletou dcerku.“

„Hustý!“

Tuto konverzaci bych možná více rozebrala. Ano, byl to kluk, který mě svou energií velmi přitahoval, a ano, zeptal se mě hned ve druhé větě na dítě, takže mi to celé ulehčil a já mu o své dceři nemusela říkat až na pátém rande, pokud by nějaké páté bylo. Navíc po této informaci neutekl. Neotočil se ke mně zády. Objednal vodku s džusem, kterou zaplatil, a oba jsme se odebrali zpět na místo, kde jsem předtím seděla. Bez lidí a ruchu. Jako by věděl, že teď potřebujeme být jen my dva. Jako by cítil, že nechci pařit na mixy od pana DJ, ale že chci a vyhledávám v tento večer klid. Povídali jsme si tam snad dvě hodiny, ale mně to přišlo jako 15 minut. Bylo hezké vidět, že jsem ho překvapila tím, že jsem studentka VŠ a že vlastně nastupuju nově na pozici učitelky. Zaměřil na mě svůj

pohled a začal se více zajímat. Pak si pro mě přišla Nikol, já si se záhadným klukem vyměnila jméno na Facebooku a odjela domů.

Uběhlo čtrnáct dní a najednou mi cinkla zpráva na Messengeru. V tu chvíli jsem se zrovna balila na pláž v Německu, protože jsem bydlela zhruba tři kilometry od hranic. Nejenom, že jsem si tam velmi oblíbila jejich koupaliště s pláží, ale jezdívala jsem tam i brigádně. Pracovala jsem jako pokojská v malém penzionu za lepší peníze než v Česku. Během léta jsem na tamní koupaliště jezdívala celkem často. Líbilo se mi, že tam nebylo nikdy přelidněno a měli i krásné zázemí ve formě brouzdaliště pro děti, které Nelinka zbožňovala. Tentokrát jsem se chystala sama na sraz s Nikol. Teplota venku dosahovala třiceti stupňů a my se potřebovaly zchladit. Měla jsem volnější den, jelikož Nelinka byla ve školce, kamarádka Lenka u své rodiny a Nikol v práci, po které se chtěla vykoupat. Uklidila jsem si celý byt a měla v plánu vyrazit. Ale... ta zpráva. Psal on!

„Ahoj, co děláš?“

„Ahoj, jdu na koupák, chceš se snad přidat?“

„Pošli adresu, přijedu.“

Začalo mi tlouct srdce. Jak to udělat? Měla jsem na koupání a lenošení na pláži maximálně dvě hodiny, pak jsem musela skočit pro dceru do školky. Risk je zisk a nic tím neztratím. Snad Nikol nebude našťvaná a pochopí moje šílené nezastavitelné pudy. Chtěla jsem ho vidět!!!

Po 20 minutách přijel černým naleštěným Mercedesem typu E, na sobě černé sluneční brýle a skvěle padnoucí bílé polotriko, které mu obepínalo svaly na ramenou a bicepsy. Krásně voněl. Nechtěla jsem si však sedat do jeho auta, protože jsem potřebovala jet svým, v němž byla autosedáčka, abych mohla vyzvednout dcerku ze školky. Byl zaskočený.

Jak je možné, že jsem nenastoupila do jeho parádního auta? Já měla Citroen C3, který měl dvacet let. Nevadilo mi to. Pokud se mnou bude chtít chodit, bude si muset zvyknout, že mám dítě a staré auto. Bud' mě přijme takovou, jaká doopravdy jsem, nebo adios. Měla jsem v tu dobu již jasně vytyčené hranice pro vztah. Už jsem se nechtěla spálit a mít vedle sebe kluka s kompromisy. Potřebovala jsem jistoty, které mi v předešlém vztahu velmi chyběly.

Do auta nakonec poslušně nasedl a vyjeli jsme. Na pláži to dopadlo tak, že Nikol plavala sama a ležela od nás pár metrů dál, jelikož nám chtěla dopřát soukromí. Byla jsem jí za to vděčná, ale zároveň mě mrzelo, že jsem ji jako kamarádku nechtěně odstrčila. Nikol však byla skvělá a našťástí se vůbec nezlobila. Ba naopak mi to přála. Také měla za sebou velmi bolestivý rozchod a stále byla do toho kluka bezmezně zamilovaná. Ještěže její hlava věděla, že s ním chodit nemůže, jinak by se chudinka utrápila. Bohužel srdce někdy touží po něčem, co nás v realitě zničí. Projevila statečnost, když si to uvědomila, a to jsem na ní milovala, protože jsem to samé prožívala snad dva roky po rozchodu s Nelinčiným tatínkem úplně stejně.

Po koupání jsme se zastavili ve školce pro dcerku a ti dva se spolu rovnou seznámili. Představila jsem ho jako svého kamaráda a Nelinka si ho hned oblíbila. Po příjezdu na parkoviště před mou bytovkou jsem se ze slušnosti zeptala, zda nechce na kávu k nám domů. Dcera výskala a tleskala, ať strejda jde, čemuž neodolal a doopravdy šel. Celou hodinku si s Nelinkou hrál, načež se zvedl, že musí jít domů. Slíbil, že se určitě uvidíme, ale já se na nic neptala a nechala celou situaci v rukách osudu.

Šest dní nato začal můj první přípravný týden ve škole. Ten se, jako každý rok, zahajoval poradou všech kolegů ze školy, tudíž jsem měla tu

čest se poprvé se všemi seznámit. Vzpomínám si, jak jsem se na to těšila. Už jsem neměla žádné obavy jako při pohovoru, jelikož jsem o této škole slyšela pouze to dobré. Přeci jen se jednalo o soukromou instituci, která dbala na dobro studentů i učitelů, aby se zde každý cítil bezpečně a vítaný.

„Tyhle šaty, nebo raději lněný oblek?“ ptala jsem se mamky, která jako už zkušená učitelka moc dobře věděla, co se na první dojem hodí a co ne. „Vybrala bych si šaty. Jsi mladá a nejsou nijak vulgární. Hlavně je venku skoro 25 stupňů a v obleku by ses uškvařila!“ řekla máma, která na mém gauči popíjela kávu. Byla jsem za jakoukoliv přítomnost mé mamky u mě doma neskutečně ráda. Moc často ke mně nejezdila. Bydlela 20 kilometrů daleko, rozvedená a zároveň nově randící s mým nynějším otčímem. V mém pubertálním období jsme si zrovna moc nerozuměly, což vyústilo v dlouhé 3 roky, během nichž jsme spolu prakticky nepromluvily. Vše zlé jsme si následně vyříkaly a snažily se pomalu slepovat ty malé střípky naší důvěry zpět v celek. A právě její návštěvy představovaly ony střípky, které jsem si moc užívala.

„Hlavně se usmívej a poslouchej, co bude paní ředitelka na poradě říkat. Vezmi si s sebou zápisník a propisku a vše si důkladně zapisuj. Měla bys k sobě dostat i člověka, který tě zaškolí a provede prvním rokem na škole,“ shrnula své rady a poznámky při dopíjení posledního doušku kávy. Vybrala jsem si tedy květované letní oranžovo-růžové šaty, které slušně zakrývaly kolena i ramena. Outfit doplňovala černá kabelka, do níž se hezky vešel zápisník, peněženka, klíče i telefon.

Nádech, výdech. Stojím před dveřmi školy a je to úplně jiný pocit, než když jsem zde stála před pracovním pohovorem. Už jsem součástí. Než jsem se vzpamatovala, postavila se vedle mě slečna asi v mém věku

štrachajíc klíče z velké kabely a zeptala se, zda jdu také. Neváhala jsem, ihned s ní navázala konverzaci a na poradě si sedla hned vedle ní. Porady se uskutečňovaly ve třídě v přízemí, kde se najednou ze spořádaných lavic pro děti staly minikanceláře. U každého stolu pro dva žáky sedělo pět nebo šest učitelů, kteří si vzájemně vyprávěli různé zážitky z prázdnin. Tedy dovolené. Jak jsem byla okamžitě napomenuta jednou z kolegyně.

Jak to chodí ve škole

Po příchodu paní ředitelky jsem se dozvěděla, jak to bude s organizací školy. Také mi byl přidělen školicí vyučující, který mě měl provést školním řádem a různými jinými administrativními formalitami, přesně jak popisovala mamka. Jeho jméno zde nebudu kvůli soukromí propalovat, tak mu řekneme Pan Velký. Proč zrovna toto pojmenování? Byl to opravdu velký kus chlapa, který na první pohled vypadal přísně, ale v srdci to byl tak velký dobrák, jakého jsem za poslední rok jen stěží potkala. Se vším mi velmi laskavě pomohl.

Ono se říká, že učitel jen vstane, jde do školy, učí děti a vrátí se zase domů. Není to tak jednoduché. Trvalo mi dva měsíce, než jsem si na vše zvykla. Elektronická třídnice a zapisování známek, třídní schůzky, různé školní projekty a akce. Navíc jsem byla nováčkem, takže jsem si veškerou přípravu musela dělat dopředu. Moje dny po škole vypadaly tak, že jsem se opět válela v pracovních papírech a učebnicích, jako bych byla studentkou já sama. V tento moment jsem záviděla zkušenějším kolegyním, které měly tyto přípravy dávno za sebou a už jen obohacovaly své hodiny novými cvičeními, jež objevily těsně před vyučovací hodinou.

„Musíš si nastolit pořádek hned na začátku, jinak ti budou skákat po hlavě,“ tvrdila mi máma do telefonu den před nástupem do školy.

„Já učím také starší děti. Těm je i 19 let. Tam ten pořádek nastolovat ani nemusím, ne?“ ohradila jsem se.

„No, právě tam to je nejdůležitější, abys nebyla jejich kamarádka. Vždy je lepší začít zhurta a pomalu povolovat, než být hodná a pak už to hor-ko těžko dostávat pod svoji kontrolu,“ radila mamka dál.

První školní den krásně svítilo sluníčko a já si to štrádovala po přípravném týdnu do školy s větší jistotou, kde co je a kam mám jít. Pro mě to byl sice první školní den, ale chtěla bych zde upřesnit, že pro studenty se jednalo už o druhý. Nedostala jsem třídnictví, pochopitelně jako začátečník na zkrácený úvazek, tudíž jsem do práce nastoupila až později.

Ačkoliv bylo krásně, měla jsem žaludek jako na vodě. Nevěděla jsem, zda běžet na záchod zvracet nebo se otočit na podpatku a vzdát to. V tu chvíli jsem si vzpomněla na všechny ty znevýhodněné děti v neziskovce a na pána, který třídil oblečení v suterénu a nikdy nic nevzdal. Zamířila jsem do svého kabinetu, napila se kávy a poprvé pocítila ten stres ve vzduchu. Každý učitel uháněl jiným směrem, v obličejích duchaplný výraz, který odrážel jeho myšlenky na to, co všechno musí v hodině se žáky zvládnout. Ihned jsem si to zamilovala. Možná to zní trochu zvláštně, ale já stres miluji, jelikož mě tak nějak přirozeně táhne k lepším výkonům. Po pár týdnech jsem však tento postoj přehodnotila, jelikož jsem se za celé dopoledne nestihla ani nasvačit nebo si dojít na záchod. Po celém vyučovacím dni mi chytré hodinky ukazovaly deset tisíc kroků, a to nebylo ještě ani pět večer.

„Dobrý den, posad'te se.“ Netušila jsem, že někdy tuto větu řeknu. Ty děti totiž opravdu stály a zíraly na mě. Je to zvláštní pocit, když na vás všechna ta očka hledí a čekají, co teď bude.

Vy jste šéf hry.
Vy rozhodujete o jejich budoucnosti a průběhu celé hodiny.
Je to postavení, které vás může změnit k horšímu.
Ta moc a nadřazenost. Je proto důležité si uvědomit,
že to jsou nebohá dítky a vy se nemáte stát jejich
nepřítelem a pánem, ba naopak životním průvodcem.

Zavřela jsem za sebou dveře. V jedné ruce jsem držela pití v lahvi spolu s klíči od kabinetu a ve druhé svá skripta, abych na nic nezapomněla. Bylo to moje poprvé.

„Ty máš svoji první hodinu s kvartou? Tak to hodně štěstí! To je ta nejdivočejší třída na škole!“ strašila mě kolegyně předtím v kabinetu. Tak díky, pomyslela jsem si. Děti se posadily a já si s nimi první hodinu dala seznamovací akci. Představila jsem se a byla sakra tvrdá. Tedy, snažila jsem se tak působit. Velmi rychle jsem pochopila, jak je pro učitelství důležitá improvizace. Nikdy nevíš, co zahlásí nějaké dítko, ale vždycky ho musíš nějak vtipně odpálkovat, abys stoupl v jeho očích a zároveň mu nastavil hranice. Zní to možná lehce, ale v danou situaci je to celkem stresová akce.

„Můžeme si tykat?“ ozvalo se z posledních řad kvarty a následoval smích celé třídy.

Někteří se rozpačitě červenali a jiní hlášku svého spolužáka brali s tak hlasitým humorem, že to šlo slyšet až ven na chodbu.

„Když mi dáš důvod, proč bych ti to měla dovolit, pak nad tím možná budu uvažovat,“ odpověděla jsem pohotově, až jsem byla sama ze sebe zaskočená, jak rychle to ze mě vylítlo. Následoval další smích celé třídy a kolem sedící spolužáci chlapce tykače poklepávali po ramenou, ať

se ukáže, co vymyslí. Tykač se omluvil za nepatřičnou otázku a od té doby jsme byli partáci na úrovni. Každý jeden žák se mi měl představit a klasicky si vyrobit jmenovku na lavici, abych si postupně jména zapamatovala. Tohle, jak jsem později zjistila, mi však nijak nepomohlo. Jména jsem si nejlépe zapamatovala během testů, které jsem opravovala a následně rozdávala. Případně jsem si sama vymýšlela snadno zapamatovatelné přezdívky. Některé se chytly tak, že daným studentům zůstaly až do konce školní docházky u nás na škole. Byli ale jedinci, kteří se svojí přezdívkou spokojeni nebyli a pak mě v soukromí žádali, abych jim tak neříkala. V takovou chvíli jsem si vždy v duchu řekla, jak silné osobnosti z nich vyrostou. Nenechají si skákat po hlavě a řeknou na rovinu slovo NE, které se já sama učila používat hodně dlouho. Děti jsou krásná stvoření, od kterých se leckdy naučíme víc, než bychom čekali. A pokud by tě zajímalo, o jaké přezdívky se jednalo, dám sem pár příkladů.

Žák, který se jmenoval Robin, byl svým způsobem takový raubíř, který dokázal svoji třídu značně rozesmát a udělat v ní rozruch. Byl to typ raubíře, který to v životě někam určitě dotáhne, protože se nebojí ozvat a zároveň vše bere s nadhledem a lehkostí. Tomu jsem dala přezdívku RobinOil – jako název benzínové pumpy. Netušila jsem, kde bere pořád energii na vtípky a rozruchy. Asi měl svoji zásobu ropy na zlobení. Pak jsem učila dvojčata, která měla příjmení Váňovi. Zpočátku jsem si za boha nemohla zapamatovat jejich jména. Ač se jednalo o holku a kluka a nebyla to jednovaječná dvojčata, ale dvojvaječná, přesto mi to dělalo problém. Tak se pro mě stali Váňoslavem a Váňoslavou. S těmito přezdívkami se děti spokojily a zůstalo jim to snad i dodnes.

Můj první pracovní den dopadl vcelku dobře a já už se těšila na dny další. Musím ale uznat, že mě ten první týden taky neskutečně vyčerpал a celý víkend jsem strávila ležením a sledováním pohádek s dcerkou

na svém rozloženém gauči v obýváku. Potřebovala jsem zkrátka vše to nové vstřebat.

„Sakra!“ vyskočila jsem v neděli ráno z postele.

„Zapomněla jsem zapsat docházku!“ kála jsem se. Jako nováček jsem vynechala zápis do třídnice a od té doby už na to nezapomínala. Vždy na začátku každé hodiny jsem docházku zapsala a pak se teprve vrhla na hodinu. Měla jsem ve většině případů dvouhodinovky dějepisu, což se někdy ukázalo jako složité, jelikož každá třída byla jiná a potrebovala jiný motivační přístup. Některé se mi učily lehce, u jiných jsem sotva stihla probrat celou látku, kterou jsem na ten den měla připravenou, jelikož jsem během výkladu musela několikrát napomínat štěbetající žáky.

U některých tříd jsem vnímala rychlé vyčerpání a únavu, což ovlivňovala také skutečnost, zda se dějepis učily brzo ráno, nebo se jednalo o odpoledku. Podle toho jsem také hodiny musela tvořit. Takže všechny ty přípravy během léta byly úplně zbytečné a tvořila jsem je za pochodu znovu podle jednotlivých dětí, kterým jsem se musela já sama přizpůsobovat. Šlo mi to ale skvěle. Nelpěla jsem na tom, aby se podřídili oni mě, to já musela nacítit jejich tempo.

2 x 45 minut – jak to asi vypadalo?

Prvních **pět minut** proběhlo klasické přivítání, kontrola docházky a zápis do třídnice.

Deset minut – vtažení dětí do diskuze a otevření daného tématu, které se v ten den mělo probírat. Existovali žáci, u nichž jsem diskuzi musela vynechat kvůli následnému hluku ve třídě, kde se každý překřikoval a nebylo možné je utiшит.

Dalších deset minut probíhala prezentace společně s mým výkladem. To se také lišilo třída od třídy. V některých místnostech se nacházely projektory, jinde pouze tabule, kam jsem namísto prezentace psala jednotlivé body.

Když děti ještě dávaly pozor, překročila jsem hranici deseti minut a pokračovala dál. Pokud je už bolela ruka nebo se začaly vrtět, nastala chvíle otevřít učebnici a přečíst si zajímavosti o tématu společně s úkoly, které bylo třeba splnit. Tímto skončila první hodina a následovala krátká pětiminutová přestávka na toaletu.

Druhá hodina pokračovala krátkou ukázkou na projektoru skrze Youtube nebo jiný přehrávač, kde jsem něco zajímavého našla. Pak jsme o tom společně debatovali a po 20 minutách od začátku hodiny se vrhli na pracovní sešit, který děti vyplňovaly buďto samy, nebo ve dvojicích. Následně jsme si úkoly společně zkontrolovali, případně jsem si sešity vybrala a posléze oznámkovala.

U vyšších ročníků na gymnáziu začínala první hodina prezentací jednotlivých témat, které si sami studenti vybrali nebo vylosovali. Druhá hodina pak sestávala jen z výkladu. Tam už to bylo hodně specifické, neboť tito studenti chtěli často vědět o tématu víc a nikdy nebyli unaveni. Jak říkám, každá třída je jiná a já si musela zvyknout nejenom na způsob vyučování, aby je to bavilo, ale i na způsob komunikace, která se s každou třídou měnila.

Ptáš se, zda existovala třída, kam jsem chodila nerada? Možná mě teď učitelé ukamenují, jelikož se jedná o tabu téma, ale toto je moje knížka, takže zde mohu být zcela upřímná. Ano, byla.

Snažila jsem se k nim najít cestu, ale marně. Jsou děti, které jsou poháněny k lepším výkonům stresem, a jsou děti, které jsou poháněny pochvalami. Na tuto třídu nefungovalo nic. Nesedli jsme si. Neměli mě rádi, a já k nim proto také nechodila ráda. Snažila jsem se zachovat si profesionalitu a učila je nejlépe, jak jsem dokázala, aniž bych jim dělala nějaké naschvály. Tyhle hodiny však představovaly pro obě strany utrpení a všichni jsme odpočítávali minuty, kdy konečně skončí. Naštěstí se mi to stalo jen s jednou třídou, tudíž mi práce dávala stále smysl a milovala jsem ji.

Šikana na pracovišti

Tato práce není jen o třídách, ale i o kolektivu mezi zaměstnanci. Je těžké někam zapadnout, zvlášť ve školním prostředí, kde se jako mladé ptáče rozhlížíš mezi těmi zkušenějšími pedagogy. Někteří mě přijali s láskou, ale jiní na mě uplatňovali zvláštní nároky a vrhali nepřátelské pohledy. Trvalo mi snad čtyři roky, než jsem pochopila, že kolegové jsou na stejné lodi jako já a nemůže mi zde nikdo diktovat, co bych měla dělat tak, či onak. Ano, zpětná vazba je skvělá a vždy jsem se jí řídila, ale otázkou bylo, kdo mi tu zpětnou vazbu dával a jakým způsobem.

Měla jsem skvělé kolegyně, se kterými jsem seděla v kabinetu. Byly jsme v té místnosti každý den ve třech. Notovaly jsme si historkami mezi hodinami a měly jsme se rády. Dokonce jsme si kupovaly navzájem svačiny a udělaly si to v kabinetu hezké. Měla jsem štěstí.

„Mám doma starý kávovar, donesu ho sem?“ řekla kolegyně, která přišla do této školy ve stejný rok jako já. Dříve pracovala coby ekonomka v nějaké firmě, ale vrátila se k učení, kterému se věnovala už předtím.

„Já koupím kapsle! Tady je kafe potřeba víc než cokoliv jiného,“ odpověděla jsem.

„Tady máte, holky, bonbony. Dejte si cukr,“ řekla další kolegyně v kabinetu.

Ano, vzpomínám na ty časy moc ráda. Obě by mohly být mými maminkami, ale braly mě jako rovnocennou kolegyni. Také mi dávaly rady a držely mě psychicky v naprosté pohodě.

Říkáš si, to je sluníčkové prostředí? Bylo, ale život se nezadržitelně řítit dál, náš vztah s partnerem Kájou se prohloubil, a tak se stalo, že jsem se ocitla znovu na mateřské. Tehdy také odstartovala má vášeň k natáčení na sociální síť. Až když začal syn směle chodit do školky, k učení jsem se vrátila, avšak pouze na zkrácený úvazek. Nevím, proč píšu v minulém čase, když momentálně sedím ve škole a o volné hodině píšu tyhle řádky. Takže jinak. Učím každé pondělí pouze výtvarnou výchovu. Mohla jsem se vrátit i k dějepisu, ale vzhledem k novým skutečnostem v mém životě jsem usoudila, že začnu zlehka, aby to nebylo na úkor žáků.

Bála jsem se, že nebudu stíhat ty úmorné přípravy na hodiny. Nedala bych do toho 100 %, což by mě trápilo. Teď už vím, že zvládám vše na jedničku a do dalších školních let mohu zařadit opět i dějepis.

Výtvarnou výchovu zde učí asi tři učitelky. U jedné z nich, která učí hlavně na prvním stupni, teď nějakou chvíli zůstaneme. Stejně jako v případě kolegy výše ji však kvůli respektování soukromí nebudu jmenovat. Měla se mnou problém již tenkrát. Zvláště se na mě dívala, ale mně na tom nezáleželo. Byla jsem šťastná ve svém kabinetu. Neměla jsem ani potřebu chodit do společné sborovny, kde se sem tam vyskytovala. Vlastně jsme na sebe narazily spíše sporadicky. Slušně jsme se pozdravily a tím naše interakce končila.

Ted' po mateřské s ní však sdílím stůl ve sborovně. Je to logické. Jsem tu jen jeden den v týdnu a nový pan ředitel se rozhodl rozdělit naše působení ve sborovně tak, že pondělky je stůl můj a ostatní dny její. Přišla jsem tak o místo v kabinetu, což mě mrzelo ze všeho nejvíc, ale je to pochopitelné. Během těch let mé mateřské se zde na škole vyměnili učitelé. Někteří odešli do důchodu, jiní nastoupili po škole nově nebo se vrátili také v průběhu let po mateřské „dovolené“ zpět do práce.

Nevím, zda tato skutečnost sdíleného stolu nějak paní učitelku utvrdila v tom, že máme něco společného, ale nelíbilo se mi to. Začalo to nevinně...

Vzala jsem šestou třídu ven na školní dvůr, abychom postavili land art. Bylo hezké podzimní počasí a já toho chtěla využít. Věděla jsem, že v následujících měsících plných zimy se ven nedostaneme. Třída to byla živá a potřebovala po celodenním učení na vzduch. Na školním dvoře se nacházelo hřiště, na kterém se pořádaly různé turnaje a hry jako třeba volejbal, vybíjená a jiné. Tuto plochu pokrýval štěrk a písek. Napadlo mě, že land art mohou žáci tvořit právě na tomto dobře viditelném místě. Po skončení hodiny jsem je požádala, aby své dílo uklidili ze hřiště. Po mé kontrole jsme se odebrali všichni do šaten, kde na mě paní kolegyně začala rvát před dětmi. Nazvala mě ještě starým příjmením, které jsem měla za svobodna a před žáky mě poučila o tom, že na hřišti se nemá nic dělat a že si dáme příště brigádu, abychom to hřiště udusali. Nechápala jsem, o co jí jde, a proto jsem jen protočila panenky, otočila se k ní zády a šla s žáky zpět do třídy. Nechala jsem to být. To jsem však neměla, jelikož to gradovalo.

Další pracovní den mě zastavila na chodbě s tím, že suplovala třídu, kterou také učím, a dělala s nimi výtvarku. Nechyběla jsem, tudíž

nesuplovala mé hodiny, ale nějakou matematiku nebo češtinu. Netuším přesně, ale o mé hodiny výtvarky se rozhodně nejednalo. Slušně mě požádala, abych dětem zapsala známky do databáze za její odvedenou hodinu. To mi přišlo zvláštní, ale nic jsem na to neřekla a předstírala, že ji neslyším. Nechtěla jsem dělat zbytečné drama.

V ten samý den jsem vešla do oné třídy, kterou suplovala, a děti začaly mluvit:

„Paní učitelko, byla tady paní X a pomlouvala vás,“ zaznělo z lavic. Nechápala jsem a nevěděla, co říct. Nijak jsem to raději nekomentovala, ale tyto děti řeknou vše samy, a tak pokračovaly: „Říkala, že to, co s vámi děláme, je tak pro třetí třídu, kterou učí.“

To už mi vřela v těle krev. Jak si tohle může dovolit? Je to přece totálně nekolégiální a neprofesionální. Ale doufala jsem, že to nějak vyšumí a nadále jsem to neřešila. Maximálně jsem si postěžovala doma a život plynul dál. Po skončení výuky jsem na stole ve sborovně našla papír, kde byli rozepsáni žáci a u jmen jednotlivé hodnocení s žádostí, abych to zapsala do té databáze. Tady jsem se už neudržela a na ten cár papíru napsala, že nebudu hodnotit nic, co nebylo vedené mnou bez mého vědomí. Dokonce jsem tam zahlédla dvojku, kterou já zásadně z výtvarky nedávám. Bylo to zkrátka za hranou. Žádná kolegyně nemůže zasahovat do mé výuky, ani mi říkat, co mám a nemám dělat.

Také jsem jí neopomenula napsat, že si nepřeji, aby jakkoliv komentovala styl mé výuky a už vůbec ne před dětmi, ale že to je vlastně jen její vizitka. Od té doby mi dala pokoj. Mrzí mě, že jsem se musela ohradit v psané formě, ale takovou šikanu si nenechám líbit už nikdy. Jsem připravena na situaci, kdy se s ní setkám tváří v tvář, že s ní nebudu nijak interagovat, a pokud se ona znovu pokusí mi jakkoli uškodit,

pošlu ji prostě do háje. Došlo mi, že nemá cenu se dohadovat a řešit různá ALE. Pokud začne něco kvákat, řeknu jí to jednoduše bez servítků: JDI DO PRDELE. A tohle bychom se měli naučit všichni. Ne posílat lidi do zadnic, ale znát svoji hodnotu a nenechat si líbit nic, co je nám nepříjemné.

*Dlouho jsem bojovala s autoritami,
ale po třicítce jsem si řekla:
A DOST!*

Nový vztah

Vrátíme se opět k tomu, jak jsem se sžívala s třídami, novými kolegy a celkově s prací učitelky v prvních týdnech. Během těchto šílených dní jsem ani nepomyslela na kluka z diskotéky. Jmenuje se Karel. Během toho koloběhu mi však opět pípá zpráva v telefonu, že by se se mnou rád viděl.

„Jsem ve škole, ale za chvíli končím.“

„Vím, kde ta škola je. Vezmu tě na oběd.“

„Supeer! Mám šílený hlad a ráda tě uvidím.“

„Já také. Tak za 10 minut před školou.“

Vyběhla jsem ven, kde stál opět černý Mercedes a v něm seděl upravený a voňavý Karel.

„Na co máš chuť, paní učitelko?“ Takhle si mě rád dobíral od doby, co zjistil moji profesi.

„Nechám to na tobě,“ řekla jsem vyčerpaně.

Vzal mě do vietnamské restaurace, kde jsem se ocitla podruhé v životě. Já obecně do této doby nepoznala žádného Vietnamce, teda kromě toho ve večerce u nás v malém městečku. Neměla jsem důvod ochutnávat jejich jídlo, vystačila jsem si s koprovkou nebo segedínem se třemi. Objednala jsem si polévku Pho, kterou jsem jednou ochutnala v obchodním domě, kde se mi však znechutila. Byla prostě odporná. Karel mi však vysvětlil, že zdejší restaurace se nedá srovnávat s těmi v obchodá-cích, a tak jsem jí přece jen dala druhou šanci.

Seděli jsme v tradiční vietnamské restauraci, kde se mi lokty přilepova-ly ke stolu. Dřevěné hůlky, které ležely společně se lžícemi a vidličkami uprostřed stolu, jsem nechala být, jelikož jsem s nimi neuměla mani-pulovat. Sáhla jsem automaticky po lžici s vidličkou, přičemž jsem se u Karla namísto lhostejnosti vůči mému výběru dočkala kritiky. Učil mě, jak s hůlkami jíst, ale po pěti nezdařilých minutách to se mnou vzdal a já si prostě vzala vidličku, abych se konečně najedla. S hůlkami už jíst umím, ale trvalo mi to měsíce, než jsem si byla jistá v kramfle-cích. Dnes již tímto asijským příborem chytím zrníčko rýže bez jakých-koliv okolků.

Polévka mi nakonec opravdu chutnala, jelikož jsem si ji dochutila podle Karla. Vysvětlil mi, že Pho se nejí tak, jak se ti naservíruje, čímž se viet-namské servírování liší od toho českého. Česká kuchařka přeci podává pokrm již hotový a je to pro ni urážka vidět, jak si cokoliv dochucujeme. Má pak pocit, že to není dobře uvařené. Vietnamci na tomto nelpí. V je-jich kultuře se může nahlas srkat (víceméně je to i žádané), krkat a mlas-kat. To vše je důkazem pro kuchaře, že vám chutná. Pho jsem dochutila vymačkáním čtvrtky citronu, dvěma lžícemi octa s česnekem a lžičkou chilli. Najednou to konečně chutnalo výtečně.

To je ale pho!

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Co nás škola (ne)naučila.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.